

LA VIDA I OBRA DE DALÍ EXPLICADA ALS NENS

Els somnis de Dalí

FRANCINA VERDÉS

Salvador Dalí va tenir una vida de conte. Tots els elements propis d'aquest gènere de la literatura infantil coincidiren en la vida del genial pintor de l'Empordà: un gran *amour*, viatges, castells, èxit, fantasia i somnis. Albert Boadella diu que Dalí mai deixà de ser un nen, i el cert és que l'imaginari infantil alimentà en l'artista des de l'inici de la seva carrera, i no l'abandonà fins a la mort, el 1989 al Museu de Figueres, una porció palpable d'aquell infinit univers oníric. La seva maleta de somnis guardava un mar que s'aixeca com si d'un llençol es tractés, elefants gairebé eteris amb potes d'insecte, rellotges de mantega fosa, pans i sabates com a barrets. Imatges dalinianes, properes a la realitat però capaces de traslladar qualsevol moment al país dels somnis.

La proximitat de l'obra de Dalí en totes les seves vessants a la fantasia desbordant pròpia de la infantesa pot explicar l'aparició de relats inspirats en la seva vida i obra pensats per a nens. Pilarin Bayés i Eduard Fornés foren dels primers a aproximar la història de Dalí als joves lectors dins de la col·lecció de *Petites històries*. Ara, el nen surrealista hauria complert cent anys i, entre els nombrosos testimonis literaris abocats a desentrellar els detalls extravagants de Salvador Dalí, petits homenatges al pintor acosten el fantàstic imaginari que ens deixà com a patrimo-

BIBLIOGRAFIA

Montse Gisbert, *Salvador Dalí: pinta'm un somni*. SERRES. Barcelona, 2003.

Anna Obiols, *El petit Dalí... i el camí cap als somnis*. Il·lustracions de Subi. LUMEN. Barcelona, 2004.

Carles Arbat, *El somni de Dalí*. BROSQUIL. València, 2003.

Eduard Fornés, *Petita història de Dalí*. MEDITERRÀNIA. Barcelona, 2003.

ni als lectors novells. Podríem dir que cada una d'aquestes petites històries sorgeixen directament de la "maleta dels somnis de Dalí".

La il·lustradora Montse Gisbert ha creat per a l'ocasió un àlbum en format de *collage* dinàmic en què el mateix Dalí adult obre els calaixos per mostrar el seu univers: "Entreu en el fascinant món de formes i colors!", convida el geni amb bigotis llargs i mirada inquietant. Fotografies i reproduccions de fins a quaranta obres, entre pintures, objectes i dibuixos, conformen aquest relat dalinià que, amb un llenguatge directe i provocador, descobreix els misteris d'una vida exitosa i excèntrica. Buñuel i García Lorca a la *resí* de Madrid, la seva musa i estimada Gala, la màgia del surrealisme..., do-

UNA DE LES IL·LUSTRACIONS D'EL SOMNI D'EN DALÍ, DE CARLES ARBAT

nen fruit a una biografia de formes impressionistes.

Per la seva banda, Anna Obiols, inspirada en les creacions i genialitats de Dalí, decideix inventar el seu relat. En aquest cas, un jove Dalí descobreix un món íntim i fantasiós a partir dels somnis: núvols amb formes fantàstiques, elefants amb potes d'aranya, barques voladores. *El petit Dalí i... el camí cap als*

somnis convida sobretot a alliberar els pensaments dels lectors i construir ponts entre realitat i ficció. Compta, a més, amb coloristes il·lustracions de Joan Subirana, *Subi*, que, cuidades fins a l'últim detall, prenen part indispensable en el relat i inciten la imaginació del que segueix les pàgines.

En el conte que presenta Carles Arbat, *El somni de Dalí*, el

Museu Dalí de Figueres es converteix en l'escenari d'una particular història d'amor entre Gala i el genial pintor. De nou, l'artista irromp en el relat, però en aquest cas acompanyat d'una maleta carregada d'il·lusions que una vegada traslladats al paper donaran forma a "la casa dels somnis pintats", dedicada a Gala; un edifici màgic, presidit per ous descomunals i de mobiliari surrealista. La trama, però, es complica quan Dalí es veu incapaç de produir idees i la seva creació va desapareixent lentament. La història, amb vitalitat de formes i expressives il·lustracions, ajuda els lectors a comprendre el procés creatiu de l'artista i explica la dificultat que suposa plasmar, en una tela verge i amb l'única ajuda d'un pinzell, les inacabables idees que brollen de món dels somnis.

Els tres relats tenen presents les recurrents obsessions de Salvador Dalí, sovint presents en les seves creacions -com ara l'amor per Gala, els aliments, el mar i un bestiar particular i extravagant-, còmplices de les més joves ments, per pròximes i imaginatives. La vida i obra de faula de Salvador Dalí exigeix en si mateixa una aproximació als lectors primerencs, de manera que el pintor de la perenne infantesa, convertit en mestre, ensenyi a somiar, a inventar i a utilitzar la fantasia com la millor arma per crear.

PARLEM-NE

Per Sant Jordi els vaig parlar de la preposició *barata*. Avui hi torno. Pel que en sabem, l'àmbit d'ús d'aquesta preposició va de la Marina Baixa i la regió d'Alcoi fins a les terres de l'Ebre. I deunídic el que en sabem a hores d'ara, gràcies a tres investigadors del País Valencià: Eugeni S. Reig (*Valencià en perill d'extinció*, València 1999, edició de l'autor, obra excel·lent per la metodologia, per la claredat i per la quantitat d'informació), Miquel Boronat (que elabora unes fitxes lingüístiques i les publica a internet: les trobareu a l'adreça <http://www.geocities.com/golls.geo> i podreu consultar la corresponent a *barata*) i Abelard Saragossà (que ha fet un estudi tècnic d'aquesta preposició, de moment inèdit). Es planteja la qüestió de saber si cal escriure *barata* o bé *barat a*: als exemples recollits trobem totes dues formes. Vegem primer com funciona aquesta partícula.

Dora havia fet aquell dia per vore-la, barat a res, una hora de metro (Josep Lozano i Lerma). *Pràxedes ens assegura que no cobrava cap jornal barat a fer d'ermitana* (Aureli Querol Andrés). El

Barata

JOAN SOLÀ

monarca valencià tornarà a fer donació de l'alqueria, però esta volta [...] barat a la propietat de Russafa (Òscar Ballester Giner). *Barata arreglar-me el vestit, la vaig convidar a vore les entrades des del balcó de ma casa* (Eugeni S. Reig). *Si manteniu i useu la dualitat mig i mitjan, obtindreu molts guanys, i tot això barat cap perjuí* (Abelard Saragossà). *Els hierofants acceptaven en nom de la deessa les ofrenes de flors i blat, barat glops zelosament mesurats d'un beuratge que consistia en una barreja d'aigua tèrbola del riu, farina i menta* (autor no precisat). *Donar les còses barat cansons equival [...] a vendre una cosa molt barat o casi de bàes* (Martí Gadea, lexicògraf, 1912).

COROMINES, REIG, PASCUAL I VALOR
Aquest ús només consta avui als diccionaris de Coromines, de Reig (el llibre esmentat), de Vicent Pascual

(*Diccionari valencià-castellà*, 1987) i d'Enric Valor (*Diccionari escolar de la llengua*, 1990). Saragossà fa la història de la partícula i en proposa la grafia aglutinada, opinió que comparteixo. Antigament teníem el verb *baratar* ('canviar una cosa per una altra'), del qual va derivar el nom *barata* ('acte de baratar'), que ha perdurat més o menys fins avui al territori esmentat més amunt ("quan algú té moltes ganes de fer o de tindre alguna cosa, li diuen: *En tens més ganes que un gitano de fer una barata*", Reig). Hi havia també el nom masculí *barat* ('canvi fraudulent'), però tenien significats massa semblants i el masculí va desaparèixer. El castellà va crear l'adjectiu *barato*, que nosaltres vam adoptar al segle XVI, amb aquesta forma (molt generalitzada) o bé amb la forma catalanitzada *barat*. No

sembla que l'adjectiu es relacioni amb la nostra preposició.

Tot fa suposar que la preposició va derivar de la locució *a* (o *en*) *barata de* ('a canvi de', que encara deu ser viva (*Li he donat dos melons i una marraixeta d'oli a barata de netejar-me el jardí*, Reig). Al meu poble, Bell-lloc d'Urgell, fa seixanta anys passava un venedor ambulat que ofería "taronges, mandarines, plats de pisa, escumbres... a barato de draps i ferro vell". ¿Per què *a barato* i no *a barata*? Potser perquè allà el nom no havia perdurat i hi havia encruentament amb l'esmentat adjectiu (que, efectivament, es pronunciava *barato*).

El procés coincideix amb el que veiem amb el nom *vora* (la *vora* d'un riu, d'un vestit), que ha originat la locució prepositiva *a la vora de* i finalment la preposició *vora*. En tots dos casos la preposició pot conservar el seu valor semàntic nominal original (*passejar vora el riu, donar una cosa barata una altra*) o no conservar-lo (*haver-hi vora mil persones, obtenir molts guanys barat cap perjuí*). I un diccionari que recollís la nostra preposició hauria de recollir totes dues possibilitats.